



הדלקה עושה מצווה הרה"ג רבי שמעון היאס שליט"א



משנת חכמים
מתורתם של רבותינו



חד אמרו חז"ל "האי עלמא כבי הילולא", ומאידיך אמרו שעה"ז דומה ללילה, ובלילה, ודאי שא"א לשמות. ואף שבגמ' "האי הילולא" הוא נמשל ל'חטוף' ואכול, יש לעיין מפני מה ההשוואה של חז"ל הייתה דוקא לחתונה, ולא לעניין אחר. ויתרה זאת כאמור, לכאורה הדימויים סותרים לגדר העולם הזה, מצד אחד 'לילה', ומאידיך 'הילולא'.

ננסה בשורות הבאות להעלות בס"ד מחשבה בזה, עם נפק"מ מעשי.

ונראה לומר, כי גם 'לילה' יכול להיות 'הילולא', והוא, כדברי המס"י (פ"א): **"כי הנה חושך הלילה שני מיני טעיות אפשר לו שיגרום לעין האדם: או יכסה את העין עד שלא יראה מה שלפניו כלל, או שיטעה אותו עד שיראה עמוד כאילו הוא אדם, ואדם כאילו הוא עמוד. כן חומריות וגשמיות העולם הזה, הנה הוא חושך הלילה לעין השכל".** למשל, רואה דבר טוב שיוצא ממנו רע, ומאידיך דבר רע שיוצא ממנו טוב, מתקשה הוא לדעת, כיצד עליו להתייחס לכל ענייני עוה"ז. כך גם בחטא עץ הדעת, הקב"ה אומר לאדה"ר לא לאכול מעץ הדעת, כי ביום אוכלו ימות. הסברה נותנת, שעץ זה, אמור להיראות כעץ רעל, אבל חווה, רואה ש'טוב העץ למאכל ותאוה הוא לעיניים ונחמד להשכיל', שזה לכאן' ההיפך מדמות עץ מרעיל - "עמוד כאילו הוא אדם".

דוגמא נוספת הנוגעת לחג החנוכה הממשמש ובא, מלכות יוון מוגדרת

בתורה וחז"ל כמלכות של חושך. ועל פניו היה נראה שמלכות זו צריכה להיראות כלפי חוץ, כמלכות שאין בה חכמה, איזו הנהגה שלהם שתיראה כלפי חוץ כחושך, כנ"ל. אך כידוע, אין זה כך, וכדברי הרמב"ם ע"ה שאמר על חכמתם של 'חכמי יו' שהיה בם את שיא החכמה האנושית, ומעליהם יש רק דרגת נבואה - אבל **"הוא חושך הלילה לעין השכל"**. וכמוכן שישנו עוד הרבה דוגמאות בעולם, וכ"א בניסיונו יכול להעיד כן.

א"כ, חוזרת השאלה, שפתחנו בה. האיך יתכן שאור החכמה הוא 'חושך'. והחושך שאנו רואים בעצם יכול להוליד אור גדול.

והנני להציע בזה מחשבה.

א. עץ הדעת, הגורם שבאמצעותו נגרם החטא הראשון בבריאה, היה טוב לעיניים ונחמד להשכיל, אך אילו הוא היה נראה מאוס, לא ה' בזה שום נסיון לאדם הראשון וחווה, אבל כשבאיסור יש יופי אפילו של השכלה, כמו שאמרה חווה - ונחמד העץ להשכיל. וכאן מגיע הנסיון, האם תלך אחר מה שעיניך רואות, או אחרי דבר ה', וככל שדבר ה' בשלטון, יהיה קל לאדם להרחיק את היופי שעיניו רואות ולעמוד בפיתוי. ואז כשהוא עומד בניסיון, שבשעת הנסיון עולם חשך בעדו - ממלחמת היצר, בין מה שעיניו רואות לבין מה שלבו מאמין, ושכגובר שכלו עליו, הרי החושך הופך להילולא. כל הנשמה - שמתגברת על החושך שבה - תהלה

י-ה. היא חיה בהילולא.

ב. כיוצא בזה בחכמת יוון, שהראתה כ"כ במוחש את יופי העולם, את עומק חכמת הטבע, את עומק החכמה האנושית שכולם מוליכים למקום אחד - להיות גדולים בחכמה אנושית, לאפוקי ח"ו חכמה אלוקית, שבו רב הנסתר על הנגלה, רב האמונה על ראייה האנושית. ואמרו חז"ל שכל מטרתה של חכמת יוון הייתה לשלול את האלוקות בעוה"ז, חכמה זו הוגדרה ע"י חז"ל כ'חושך' היות והיא דגלה בכפירה בה'. והחושך של יוון הייתה בגדר עץ שנראה כאדם. וכמו בניסיון מול היצה"ר, מי שיוצא מה'חושך' ונמנע מתרבות יוון, כפועל יוצא הוא פונה אל ה'אור' האמיתי.

ואולי לכן, נשאר מכל מעשיהם וגבורתם של החשמונאים נשארה דווקא המנורה, להראות לעולם שרק הם האור האמיתי של העולם, ולא האור שהראו היוונים שהוא כביכול האור, והוא אינו אלא חושך מסוכן מאוד.

ונוסיף עוד, דהנה חזינו בפרשה הקודמת, ששרו של עשיו, כוחו אינו אלא בלילה, ועם הגיע אור ראשון מבקש האיש 'שלחני כי עלה השחר'. ובשחר - אין לו כח, וכשעולה היום יעקב שולט עליו. כי כשלא רואים נכוחה את האמת (בחושך), ישנן כוחות שמערבבין את דעתו, ואז יש מקום לעשו ושרו לערבב. אולם דוקא אז, כשיעקב מנצח, דוקא אז הוא נקרא בשם חדש, ומי מברך את יעקב? השר של עשיו! ובכך

יעקב למעשה הוא שר ושולט על רשעי בני אדם ועל מלאכים. נמצא כי דווקא הנצחון בזמן החושך, הוא מוליד את השמחה וההילולא האמיתית.

ובפרשתנו, כל גלגולי יוסף, שנאת אחים, הרצון להורגו, זריקתו לבור נחשים ועקרבים, מכירתו לעובדי דרכים, מכירתו לעבד, ניסיונו באשת פוטיפר, ושהייתו בבית האסורים י"ב שנים. 'חושך' מוחלט! וכשהחושך יכסה ארץ, לא עולה על הדעת שאותו יוסף יהיה מלך במצרים למשך שמונים שנה. ואיך יוסף התנהג בזמן חושך זה? הוא נשאר מאמין בלב שלם במלך העולם, ובאביו שלמדו תורה, ונשאר ירא שמים, וכמו שאמר לאשת פוטיפר: 'את האלוקים אני ירא', ואיך אעשה את הרעה הזאת לאלוקים. ולאחר תקופת החושך הגדולה אז היה מחובר לאורו של עולם, ראה את עצמו בהילולא ובמלכות נפלאה.

נמצא שגם בהיותו בתוך חושך - ענייני עוה"ז, היה בתוך אמונה, ודוקא הבלבול והחושך, הביאוהו להילולא גדולה, גם בעוה"ז, וכ"ש לעוה"ב.

העם ההולכים - עם ה'ית' - בזמן החושך, בסופו של דבר - יראו אור גדול, פי', כשהחושך הגדול היא עצמה הסיבה הגורמת לאור. ואנשי הנסיון בחיים שהצליחו, אומרים שדוקא בתקופות הקשות בחיים, הם שהצליחו דרכם הלאה.

ה' יזכנו, ואת כל עם ישראל.

שלימות המעשה והמחשבה

התורה ומאריכה בלשונה באשר לשליחת יוסף ע"י יעקב לראות את שלום אחיו, אומר הרמב"ן. וזאת כדי: "להגיד כי סיבות רבות באו אליו שהיה ראוי לחזור לו, אבל הכל **סבל לכבוד אביו**. ולהודיענו עוד, כי **הגזירה אמת והחריצות שקר**. כי זימן לו הקב"ה מורה דרך שלא מדעתו להביאו בידם... שלא על חנם היה כל הסיפור הזה, להודיענו כי עצת ה' היא תקום".

בשני טעמים אלה שביאר הרמב"ן, אומר הגרש"ז **ברוידא** זצ"ל בספרו "שם דרך", טמונים יסודות גדולים! מהטעם הראשון אנו יכולים ללמוד פרק **בגודל הזהירות שונה יוסף בכבוד אביו**. שכן אביו ציוה אותו ללכת לראות את שלום אחיו, תוקף ציווי זה פג ברגע שהגיע לשכם אשר לשם שלחו אביו, ומצא שהם כבר לא נמצאו שם. מעיקר הדין, מותר היה לו לשוב אל אביו ולומר לו "עשיתי שליחותך". ובמיוחד לאור הידיעה שאחיו שונאים אותו, יכל להסתפק בעובדה שהוא חיפש אותם בשכם ולא מצאם. אולם יוסף "הכל סבל לכבוד אביו", רק הרצון לקיים את ציווי אביו בשלימות מחלטת, עמד לנגד עיניו. ולכן אחרי שלא מצאם בשכם הלך לחפש היכן הם נמצאים, כדי להביא פריסת שלום מהם לאביו.

שלימות מופלאה זו משתלבת עם היסוד החשוב, המעוגן בטעם השני של הרמב"ן. יוסף עשה את המוטל עליו, ובעודו "תועה בשדה" מצאו המלאך, והפנה אותו אל המסלול הארוך אל קו דותן-

מצרים. להודיענו "כי הגזירה אמת והחריצות שקר". **יסוד גדול זה על האדם לשנן לעצמו השכם והערב**, שכל מעשה שיעשה או שלא יעשה, לא יעזור לו. בסופו של דבר: "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום". כפי שראינו כאן שזימן הקב"ה ליוסף "מורה דרך שלא מדעתו להביאו בידם".

ראינו כאן שלימות המעשה מצד אחד, ואין בזה כל סתירה למה שאירע בהמשכו. אדם צריך לעשות את המוטל עליו בשלימות המעשה. ויחד עם זאת "לחיות" את האמונה בשלימות המחשבה.

הצלת ראובן ומלחמת החשמונאים

הגמ' במסכת מכות (י) אומרת: "א"ר תנחום בן חנילאי: "מפני מה זכה ראובן לימנות בהצלה תחילה? מפני שהוא פתח בהצלה תחילה שנאמר: 'וישמע ראובן ויצילם מידם'". הדברים צריכים תלמוד, אמר הגר"י **אידלשטיין** זצ"ל (דברים מובאים בספר "לתתך עליון"), שכן כאשר יהודה הציל את יוסף, וההצלה היתה בפועל ע"י שאמר "מה בצע כי נהרוג את אחינו, לכו ונמכרנו לישמעאלים", אמרו חז"ל (סנהדרין ו): "אר"י כל המברך את יהודה הרי"ז מנאץ, שנאמר 'ובוצע ברך ניאץ ה'". ובמה זכה ראובן יותר מיהודה? ומדוע הרצון להצלה של יהודה, הוא פחות מההצלה בפועל של ראובן?

ואמר הגר"י א בשם רב מפוניבז' זצ"ל, שחז"ל מגלים לנו כאן מהי הצלה אמיתית. אצל ראובן נאמר: "למען הציל אותו מידם **להשיבו אל אביו**". משמיע לנו כאן הפסוק



"שם שמים שגור בפיו"

על הפסוק שנאמר על יוסף "וירא אדוניו כי ה' אתו", אומר רש"י: "שם שמים שגור בפיו". (בר"ר פו, ה) כתוב: "שפוטיו היה רואה ששפתותיו ממללות, שהיה "מלחש ונכנס מלחש ויוצא". אומר הרב **וולבה** זצ"ל בספרו "שיעורי חומש", שכעין זה נאמר על אברהם אבינו - "ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם", שפירושו לפי רש"י שאברהם הקרה את שם ה' בפי כל בריה. וזהו לימוד גדול עבורנו, גם כאשר נפגשים עם חילוניים יש להקפיד לומר כתמיד בעז"ה וב"ה.

לכאורה נדמה שגם אנו נמצאים בדרגת יוסף, שכן מורגלים אנו לומר אי"ה ובעז"ה, גם כותבים זאת בראש כל מכתב. אך עלינו לדעת, שזה עדיין לא נקרא שם שמים שגור על פיו. זה אמנם "שגור" מלשון שיגרה, אך משוגר ומרוחק מהכוונה האמיתית. "**שגור על פיו, היינו שאת כל מהלך החיים רואים במבט הטהור שהכל תלוי באמת ברצון ה' ובברכתו**. אדם יכול לעטר את מכתבו במלים בס"ד, ויחד עם זאת לפאר שם את עצמו ולתאר את כוחו ועוצם ידו, והעיטור של "בס"ד", נשכח או נדחק לקרן זווית.

וכך בכל מהלך חיינו, אנו נדרשים להתאים את צעדינו לאותם מלים יקרות וקדושות הנזרקות בשפע מפנינו, ולהחדיר אל הלב את **היותנו תלויים וחשוקים ברצון הבורא**. להכיר באמת בחסדיו המרובים ולזכור בכל עת את שם שמים השגור בפיו.

שעיקר כוונתו היתה להשיב את יוסף אל יעקב אבינו, **לביט מדרשו להצלתו הרוחנית**. לעומת זאת, אצל יהודה לא נאמר אלא "לכו ונמכרנו", לא היתה כאן אלא **הצלה מכליון הגוף**. למרות שבדרך הטבע כשיגיע יוסף למצרים, הוא ימצא א"ע בסכנה רוחנית. בכל אופן יהודה דאג רק להצלתו הגשמית. לפיכך רק אצל ראובן מיוחסת ההצלה אליו, להורות **שרק הצלה רוחנית נחשבת להצלה**.

בזה הוא ביאר את דברי המדרש (ילקוט ראובני פ' ויצא): "הדודאים נתנו ריע' - זה מעשה ראובן, 'ועל פתחינו כל מגדים' - זה נר חנוכה". לכאורה, הדברים סתומים. אולם לאור הדברים הנ"ל מבואר מה שהוקש מעשה ראובן שעיקרו היה הצלה רוחנית, לנס חנוכה. שכן כל עיקר מלחמת ישראל עם היוונים לא היתה על סכנת הגוף, אלא על מה שרצו לבטלם מתורה ומצוות. **ומתתיהו ובניו הצילו את עם ישראל מכליון רוחני ח"ו**, הרי זה בדיוק כמו ההצלה של ראובן. עכ"ל.

מכאן נלמד גם אנו למקד את "מלחמת" החיים שלנו, ל"הצלה" הרוחנית שלנו ושל צאצאינו. להקדיש את כל הכוחות למשימות רוחניות, לעליה בתורה וביראת שמים ומידות טובות. למקד את האכפתיות למשימות קודש אלו, ולהתייחס לצרכי הגוף ביחס הנכון, ולראותם כ"שמש" המדליק את הנרות. כך ינדוף ריח הדודאים גם מפתחי בתינו.

יו"ל ע"י
משנתה של תורה - רכסים ©
054-846-8706
Mishnatar@gmail.com
153-4-653-1557

לרפואת
יוסף משה בן אורה
יצחק בן תמר
בתושח"י

זמני היום - לאופק רכסים

| | |
|----------------------|------------------------|
| 09:56 סו"ז תפילה | 16:05 הדלקת נרות |
| 11:36 חצות | 06:35 נץ החמה |
| 16:35 שקיעה | 08:17 סוּזְקָ"שׁ: מג"א |
| 17:16 צאת שבי"ק וי"ט | 08:26 מג"א . 72 |
| 17:48 ר"ת | 09:06 גר"א |

מברכים סבת - רח"מים שב-ק-ראשון
המולד יהיה ביום שישי בשעה 11:12 ו-9 ח"נ

לקוחות כללית ברכסים
קיבלתם תוספת שבת לבריאות!
מרפאת שבת זמינה! מרפאת סביון, רח' סביון 40

שעות פעילות: ליל שבת 18:00-20:00 | שבת 8:00-12:00
מנהל קשרי קהילה לשירותכם! דני בוקובזה 054-8457898



הנהגה על טבעית

יש להתבונן האיך מתתיהו ובניו העיזו לצאת להילחם נגד ממלכה כה אדירה, הלא ודאי שחשבו וידעו את כחם לפני שיצאו? אלא ברור שידעו כי כחם דל וחלש מול גיבורים מלומדי מלחמה, אבל קדושת כבוד הקב"ה בער בקרבם, ובחנו בנפשם, שאם ימסרו את נפשם למעלה מדרך הטבע, גם הקב"ה ינהג עמם למעלה מדרך הטבע. בדומה לזה מצינו שביאר השם משמואל את דברי רש"י עהפ"ס ונקדשת בתוך בני ישראל" שפי", מסור עצמך וקדש שמי". שהקב"ה מתקדש רק על ידי מי שמוסר עצמו על קדושה, דהיינו, כדי שלאדם תהיה השפעה למעלה מדרך הטבע והקב"ה ינהג עמו למעלה מדרך הטבע, עליו לנהוג במעשים שהם למעלה מדרך הטבע, אבל באופן רגיל, הגם שמחליט לרצות באמת לקדש שמו ואף משתדל לנהוג כך אך נוהג במעשים רגילים, אל לו לצפות להנהגה אל טבעית.

ממתתיהו ובניו יש ללמוד, שכל אחד יכול להצליח, אך בתנאי שיהיה מסור ויעשה כל שבידו, אזי ינהג אתו הקב"ה למעלה ממה שביכולתו. אין מבקשים מאיתנו את המסירות של החשמונאים, אבל כן מבקשים מאיתנו מסירות לפי כוחותינו.

אפשרות נוספת להנהגה על טבעית איתנו, מצינו בדברי המשנה באבות "רבי מאיר אומר, כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה וכו' ונותנת מלכות וממשלה". ממשלה הכוונה שהוא מושל על הטבע הרגיל. ואף שאין אנו בדרגה של לימוד לשמה ממש, מכל מקום גם מי שלומד בעירוב מחשבות, לשמה ושלא לשמה נחשב הוא שלומד לשמה. וכפי שכבר הארכנו בעבר, מלשוננו של המסילת ישרים (פטז) "פעמים שהאדם הולך ועושה מצוה לשמה ממש, שכך גזר אבינו שבשמים, אמנם לא יחדל מלשתף עמה פנייה אחרת וכו' אע"פ שאיסור כזה בטל במיעוט, עכ"פ המעשה שתערובת כזה בתוכו, טהור לגמרי איננו". ומתבאר בדבריו, שאף שעירוב מחשבת השלא לשמה מפקיע את המעשה מלהיות בכלל טהור לגמרי, מ"מ התערובת של הפנייה האחרת בטלה במיעוטה ויש על המעשה תורת לשמה.

לימוד נוסף אנו למדים מנס פך השמן. על פי דרך הטבע, היו היונים אמורים לטמא את כל השמנים שבמקדש, אלא שהקב"ה השומר על עמו, הותיר פך קטן, כדי שתישמר גחלת הקודש, כך גם עם ישראל, על פי דרך הטבע, אחר שעברו כל כך הרבה גזירות ושמדות, היו צריכים להעלם מן העולם לגמרי, רק הקב"ה בהבטחתו שמר שתישאר תמיד פינה שבה תישאר אש התורה וגחלת עם ישראל.

הגרא"א דסלר בספרו 'מכתב מאליהו' (ח"ג עמ' 179)

הוסף עוד, שכן גם בכל יהודי. וז"ל: כי בכל בן ישראל נשאר נקודה פנימית אחרונה שעליה אין הרע שולט, כפי הבטחת הקב"ה "לא מאסתים ולא געלתים לכלותם" ממנה יכולה לצמוח שורש התשובה, אשר אם יפתח אותו יכול לתקן הכל". לנקודה הזאת אין אחיזה לס"א, והיא ניתנת למימוש על ידי כל יהודי באשר הוא. ומי שמעוניין באמת, יוכל למצוא אותה ולהאיר את נפשו למרות כל הפגמים.

יש לציין את דברי השפת אמת' על הפסוק "נתתה לרעך נס להתנוסס" כלומר, כמו שה' עושה איתנו נס למעלה מדרך הטבע, כך בכוח הנס ניתנת לנו האפשרות שנוכל לצאת מהרגל הטבע שבנו ולהיות בבחינת נס'. גם המגיד מזכיר בספרו אהל יעקב (פ' לך לך) עהפ"ס "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה" מפרש את הכוח של המועדים, על ידי משל לעשר

שהלך למדינות שונות ועמו חבורת אנשים הסרים למשמעתו, והנה באו אל מקום צייה לא נמצא שם מים, רק במקום רחוק משם מהלך שעה או שתיים, והנה שתי אפשרויות בידו, האחת לשלוח איש מאנשיו לאותו מקום רחוק ולהביא משם מים, והשנית לחפור שם באר מים, כותב המגיד מדובנא שהמתבונן יבין, כי תיטב האפשרות השנייה - כי בעוד שאם ישלח מאנשיו להביא מים, לא הואיל בזה אלא לעצמו, אמנם אם יחפור שם באר מים, הואיל לכל הבאים אחריו. וזהו שאמר הכתוב "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה" הכוונה כי הישועה הזאת לא נולדה בעת ההיא, אכן היא מעיין מימי קדם לדורות עולם. והם הדברים אשר דברנו, כי הימים טובים הם מעיין שנחפר על ידי חז"ל הקדושים לשאוב ממנו כוח להתגבר על טבענו.

להערות: ia0527658778@gmail.com



זמן אמירת הנרות הללו
הרב ישראל ארלנגר

מקור וטעם אמירת הנרות הללו

איתא במסכת סופרים [פ"כ ה"ו] לאחר שבירך 'להדליק נר' וכו' אומר הנרות הללו וכו'. ואח"כ מברך שעשה ניסים וכו'.

והטעם באמירה זו כתבו הערוך השולחן [סי' תרע"ו ס"ח] והשיח יצחק [סי' שמו] משום פרסומי ניסא. והיינו דהרי כל מה שמדליקים זה לפרסם את הנס, ובאמירה זו מפרסם את הנס שהרי אומר את טעם ההדלקה, ומשום כך כתב המנחת שלמה [ח"ב סי' נ"ד ד"ה זלכן] שראוי להסמיכה כמה שיותר להדלקה, כדי שידע לכוון על נס הישועה וניצחון המלחמה.

זמן אמירת הנרות הללו

וכתב הב"ח [סי' תרע"ו ס"ד] דאע"פ שמשלשון המסכת סופרים משמע שאומרים 'הנרות הללו' לאחר ברכה ראשונה קודם שמדליק, כבר כתב המהר"ל [סי' קמ"ה] שאנו נוהגים להדליק עובר לעשייתו, ולכן דוחים את אמירת 'הנרות הללו' רק לאחר ההדלקה. והמסכת סופרים סבירא ליה כהירושלמי, שיש לברך בשעת עשייתו ולא עובר לעשייתו, עכ"ל.

והובא דין זה בשו"ע [סי' תרע"ו ס"ד] וז"ל 'אחר שהדליק אומר הנרות הללו אנו מדליקים' וכו'.

אולם יש לעיין מה הכוונה בדברי השו"ע 'אחר שהדליק', האם הכוונה לאחר שהדליק נר אחד, או לאחר שידליק את כל הנרות?

והמ"ב [סק"ח, בשם המהרש"ל בשו"ת סי' פה] כתב, דהכוונה היא שיאמר 'הנרות הללו' לאחר שהדליק הנר הראשון שהוא העיקר ויגמור ההדלקה בעוד שאומר הנרות הללו. אך סיים בשם הפמ"ג [משב"ז סק"ה] 'ומכל מקום מי שנוהג

לומר הנרות הללו לאחר שהדליק הכל נמי שפיר'.

ובפמ"ג [שם ובסי' תרע"ב א"א סק"ג] ביאר טעמו, משום שלכתחילה הברכה חלה על כל הנרות. ומדוע להפסיק בין הברכה להדלקת כל הנרות. אולם כתב שם דח"ו לומר אחרת ממאורן של ישראל המהרש"ל, שכתב שיכול לומר לאחר הדלקת הנר הראשון, אך סיים דמכל מקום מי שאומר לאחר הכל, ג"כ שפיר עבד.

ובתשובות והנהגות [ח"ה סי' רכ"ג סק"ז] ביאר, דמכיון שמוכח מכמה אחרונים שאין גדר דין מהדרין, שהנר הראשון הוא העיקר והשאר הם הידור, אלא בכל הנרות שמדליק מקיים את עיקר המצוה, ומה שנחשב למזהר, היינו כלפי אלו שמדליקים רק נר אחד בכל יום. על כן יש להזהר שלא יפסיק עד גמר הדלקת כל הנרות כדי שהברכה תעלה על הכל, עכ"ד.

להמתין שידליקו כל בני הבית

ומי שיש לו בנים שמדליקים אחריו, הורה הגר"ח קניבסקי [הליכות חיים ח"א אות שצ"ד] שיכול להמתין עד שכולם יגמרו להדליק ורק אח"כ לומר הנרות הללו ביחד.

מדליק ב' חנוכיות, מתי יאמר?

אדם שמדליק ב' חנוכיות אחת בפתח החצר ואחת בפתח הבית, יש לו להזהר לומר 'הנרות הללו' רק לאחר שמדליק החנוכיה השנייה. דמכיון שיש צד שעיקר ההדלקה היא החנוכיה השנייה - דהרי בגלל הספק מדליק ב' חנוכיות, א"כ יש חשש הפסק בין הברכות להדלקה השנייה. וכן ראיתי שנהג הגר"ש דבליצקי לומר 'הנרות הללו' לאחר הדלקת כל הנרות של החנוכיה השנייה.

תוכן

ערב חנוכה בעל אילת השחר • נאים הדברים למי שאמר
נר א' האדמו"ר מטאלא • שהחיינו לעוה"ב
נר ב' הראב"ד • להדליק נר ולא על הדלקת נר
נר ג' הכאר מים חיים והאדמו"ר מתו"א • עס איז געווען
נר ד' בני אברהם וה'פרי חדש • וצדקה וברכה

(נרות ה-ח במאמר הבא א"ה)

עס איז געווען א נס

כ' בספר סדרו של שבת (א. י) שביציא"מ לא היו ראויים ולכן עשה להם הנס בחוזק יד בפתע פתאום האיר האורה בחצי הלילה ולא יכול המקטרג לבוא לפני המלך ועי"ז הוציאם מצרים ובלי זה לא היו נגאלין כי לא היו ראויים שהללו עובדי ע"ז וכו' וזה 'בחוזק יד' כי היו צריכים להשתנות סדרי האורות וכו'. משא"כ כשהקב"ה מציל את ישראל ע"י שראויים כמו בחנוכה כמש"כ מסרת זדים ביד עוסקי תורתך, ולכן אומרים הלל שלם בחנוכה ולא בפסח, כי בפסח היה התרבות האורה היה רק בלילה ראשון אבל בחנוכה התרבות האורה היתה מצד שלמות ישראל וכל יום ויום שיום באורם ואומר בכלום הלל שלם. ע"ש באורך.

הרב אברהם יצחק ב"ר אהרן דוד הכהן קאהן זצ"ל, האדמו"ר מתו"א, כ"ז כסלו תשנ"ג

בספרו דברי אמונה פ' וישב מאריך בסדר הדורות והשתלשלותם ממתן תורה, ואומר שם שאחד הדברים המביאים לחיזוק האמונה הוא ידיעת השתלשלות הדורות והניסים שבכל דור.

ובתו"ד כתב: "דער נס פון חנוכה איז געווען אין שנת ג' אלפים תרכ"ב". כדאי שתדעו.

נר ד'

הרב אברהם מיוחס בעל שו"ת בני אברהם, אב"ד קושטא כ"ח כסלו תקל"ל

וצדקה וברכה

המג"א בריש ס' תר"ע וכן המ"ב (ס' א) מביא המנהג להרבות צדקה

המשך בעמ' הבא <<<

נר חנוכה כל המהדר מצותו פנפוש / להדליק נר אחר לכל נפש / נר חנוכה שכיבו משמח לפירות / תשמחנו בנרות לעתיד להיות

(פיוט לחנוכה לרבי אליעזר הקליר)

שהחיינו לעוה"ב

האדמו"ר הנ"ל היה נוהג רבות לצטט בשם בעל הטל חיים (להר"ד חיים מאנטוניא) שתמה כל ימיו איך אדם עוזב את העוה"ז לעוה"ב ללא ברכת שהחיינו ותמיד היה הטל חיים מסיים "כבר אמצא לי עצה". ואכן הטל חיים נפטר בליל א' דחנוכה (תרצ"ב) אחר שברך שהחיינו. וכך הוה גם לאדמו"ר הנ"ל שהיה מספר זאת רבות שנפטר בשנת תשנ"ט.

(אולי כדאי לכוון בברכת שהחיינו... על הצד... וכבר אמרה המשנה שוב יום אחד... נמצאו כל ימיו וכו')

שוב מעשה באדמו"ר הנ"ל שהיה מאריך בחביבות תמיד בהכנות להדלקת החנוכייה ביציקת השמן והכנת הפתילות מתוך טירחה ועמל גם בגילו המופלג, וכיון כוננת גדולתו והדליק ומיד אחר ההדלקה עבר ילד והפילה ושפכה וכיבה. נפלה רוחו של הילד ונתבהל מאד וברח לו מרב פחד ומבוכה, ביקש האדמו"ר לקרוא לילד ואמר לו ברוגע ובשלוה ובחיון אוהב: אני יהודי זקן, כל השנים לא זכיתי לקיים המצוה ככתה אין זקוק לה, ובזכותך אינה ה' לידי מצוה זו וכך הרגיע את הילד הנ"ל.

והילד הנ"ל לא היה אני.

ובדידי הוה עובדה בביכ"נ קרוב לאזורנו לפני כמה ימים בין מנחה למעריב בשיעור שמתקיים לבעלי בתים, הרב המחליף הקריא הלכות חנוכה וכך אמר: "מה יהיה הדין בכבתה ואין זקוק לה, מה יעשה?" שאל אחד היושבים (שעוד היה ער) מה הכוונה אין זקוק לה? ענה הרב "הגר כבה והוא לא זקוק לו, מה הדין? (...אופס...)

נר ב'

הרב אברהם ב"ר דוד מפושקירא (פוסקיר, צרפת) בעל ההשגות, כו כסלו ד"א תתקנ"ח וי"א תתקנ"ט

יותר נוטה לומר ששנת פטירתו היה תתקנח כדי שיהיה הדבר תואם בר"ת

ערב חנוכה

רשכבה"ג מרן בעל האילת השחר, כ"ד כסלו תשע"ח

נאים הדברים למי שאמרן

הרמב"ן בפ' בהעלותך (במדבר ח, ב) מביא מדרש שהקב"ה ניחם את אהרן "שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומיטיב את הנרות" וכו' ומקשה מה הנחמה בזה ועוד, ומבאר שהכוונה להדלקת נרות לבית חשמונאי ע"ש.

ומבאר בדבריו מרן האילה"ש עה"ת שחנוכת המזבח הוא יסוד על כל הזמן והיינו שזה מעשה אחד שגורם לקיים המזבח תמידית. וזה שניחמו בחנוכה שהיא קובעת לתמיד ולא רק לשעתה.

עוד הוסיף, שהזכות שלהם היתה שמצות חנוכה היא מצוה גדולה מאד של חנוכת המזבח וככל שהמצוה גדולה יותר הזכות גדולה יותר, "וזהו עיקר מה שניחמו שבניו יעשו כזה מצוה שעי"ז יהיה תשועה ונס וקדוש ש"ש לעולם וזהו מה שגדולה מזה אתה זוכה שתזכה שבניך יעשו כזו מצוה של מסי"ג שמזה יצא חנוכה וקדוש ה' לדורי דורות".

ונאים הדברים למי שאמרם.

ובמס' זבחים עב: כ' האילה"ש על דברי הרמ"א (או"ח תרע"ג א) שכ' בשם תרומת הדשן וז"ל, אם נתערב נר חנוכה האסור בהנאה בשאר נרות אפילו אחד באלף לא בטיל דהוי דבר של מנין, ע"כ, והק' הרי בנרות חנוכה אין חשיבות לנר אלא לשלהבת ואין מונין את הנרות אלא את השלהבות כי אם ידליק כמה שלהבות בתוך נר אחד במרחק ניכר זמ"ז כשר, וא"כ מדוע אינו בטל. ותי' דכיון דלמעשה לשם זה מדליקין מספר נרות הוי דבר שבמנין אע"פ שהעיקר הוא השלהבת.

נר א'

האדמו"ר רבי יוחנן מטאלא זצ"ל, כ"ה כסלו תשנ"ט

נר ג'

הרב חיים ב"ר שלמה טירר זיע"א, בעל הבאר מים חיים וסודרו של שבת ושא"ס, כז כסלו תקע"ג



הזמירות בשב"ק

המשגיח היה אומר: השירה בשבת קודש אינה רק מחמת שיש הנאה לשיר, אלא הענין זה - **גגועים, להיות קרובים** אל ה"ת, ולהתכוין לאהבה אותו עי"ז... מקובל לומר שהזמירות של שבת קודש שנתקבלו בישראל, נתחברו ברוח הקודש...! ואכן לנו יש הרבה מה ללמוד מהזמירות של שבת.

המשגיח עודד שבחורים ישירו בלילי שב"ק וכדו' שירי התעלות, לפי שלשירה יש כח מיוחד להלהיב את הלב ואת הרגש, אלא שהיה מבקש להשתדל שהשירה לא תהיה סתם שירה, אלא לשים לב למילים ולהכניסם אל הלב... שלא יחפשו סתם הנאה, אלא יבחרו שירים שמעוררים לאהבת תורה, אהבת ד' וכדו'. ובוודאי שבכדי שתהיה תועלת מהשירה צריך לשים לב למילים של השיר.

פעם שאלני האם אני שר ומזמר את הזמירות בשב"ק, ואמרת שבוודאי, אך לפעמים אין בכוחי מחמת צרידות וכדו', ואמרו: מדוע להפסיד את ההתעוררות שיש בזמירות, הלא אין צורך בניגון בשביל לומר את הזמירות, לא צריך לשיר - צריך לקבל מהזמירות שבת...! ולפחות יש לומר את זה, כפי שאמרו על אחד הגדולים שלא היה שר את הזמירות, אלא היה אומר את הזמירות.

במשך כמה שנים זכיתי ללמוד עם המשגיח אחרי הסעודה בליל שבת כמה שעות רצופות, והיה בלימוד זה נועם ועונג מיוחד יתר על כל השבוע. מנהגו היה לעת זקנה ללכת לנוח מעט אחרי הסעודה, וביקש

להכנס לביתו אחרי שדופקים (ולא לחכות שיבואו לפתוח), ולהעירו, ושמחה מיוחדת היה לו בכל פעם שפקח את עיניו, ועוצם קדושת השבת הבהיקה על פניו... ואז התחלנו ללמוד לא בדברים קבועים, והיה נהנה בזמן זה לעבור גם בקצרה על מדרשי הזוה"ק במעלת השבת.

שמירת השבת

המשגיח היה מזכיר רבות את השמחה הגדולה שיש בשב"ק שבו אנו זוכים להרבה מצוות, משום שאנו צריכים להזהר בו כל רגע שלא להכשל בעשית מלאכות - **ושכל רגע ורגע כזה נחשבת למצוה, ומצטרפות לחשבון גדול...!** ובהזדמנות העיר ע"כ שישנם שבשבת עלולים לפעמים לחשוב - אוי, צריך להיזהר לא לברור... אך המבט הנכון הוא: "אשרינו מה טוב חלקנו", שאנו צריכים להיזהר כל השבת שלא להכשל באיסור מלאכה, ולעשות את זה בשמחה ולא עם 'נערווין', שהרי על ידי המצוות אנו קשורים לקב"ה, ועוד, שהם מקדשות אותנו, ואנו זוכים ע"י לחיי נצח... ובפרט על ידי **שאדם שומר שבת ונמנע ממלאכות, זוכה לקדושה...! כיון שהוא נמצא אז במצב שמעיד בבורא עולם, ונעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית ועי"ז גם משפיע על עצמו טובה וברכה לכל השבוע...**

♦ בהזדמנות שח המשגיח זצ"ל: נהייתי לראות אצל אחד מב"ב שאמר לילדו לא לנגוע במוקצה, וכאשר הילד עזב את המוקצה - נשקו על מצחו. וזה באמת כמו בהר סיני, שבשעה שקבלו את התורה ואמרו 'נעשה ונשמע' הדיבור נשקם... ובעצם כיום הילדים רגישים

ועדינים ופחות אפשר להעיר להם מבעבר, ורק כאשר עושים מעשים טובים צריך להדגיש אותם!

כאשר מרן המשגיח זצוק"ל ראה פעם חילול שבת ברחוב אמר בכאב: **"מחלליה מות יומת"**! אבל אח"כ אמר: הם בעצם אנוסים, וביאר כי אין ענין לומר על אדם שהוא לא טוב, אלא יש ענין לומר שהמעשה הוא רע, וזה בכדי שלא ישפיע עלינו לרעה, אבל למה לחשוב רע על בן אדם?! (ופע"א אמר: הזועקים שבת על מחללה, יתכן שזה בכדי למחות על חילולה של השבת, וכן כדי שלא להתקור ח"ו מהמראה של חילול השבת).

סיפר המשגיח שאחד הצדיקים ראה פעם חילול שבת והצטער על כך, וחשב למה מגיע לו לראות דבר כזה, ואחרי שהתבונן, אמר דהנה מובא שת"ח בבחינת שבת, והיות והוא ראה פעם בזיון ת"ח ושתק ולא מחה, ממילא יש בזה פגיעה בכבוד ת"ח - על כן סיבב ה"ת שהוא יראה חילול שבת...!

כאשר היה המשגיח רואה רכב שנוסע בשבת לא הסתפק רק בלסובב את ראשו או לעצום עיניו, אלא היה **מסתובב עם כל גופו לצד השני ועוצם את עיניו...** וכאשר נשאל על כך אמר: שעושה כן משום **תוכחה** - במקום לזעוק שבת על מחלליה.

שח אחד משכניו הדתיים: גם השכנים שאינם שומרים תורה ומצוות, מפני קדושתו של הרב המשגיח, בשבת קודש לא העיזו להתקרב לביתם עם הרכב...

ומעניין שכאשר המשגיח זצוק"ל ראה פעם אחד שצעק "שאבעס"

לנהג שנסע במכונית בעיצומו של יום השבת, אמר לו המשגיח: אם אתה בא למחות בו, תאמר זאת באופן שהוא יבין - **אמור לו "שבת"!**

♦ נשאל המשגיח כיצד ניתן לנצל את יום השבת, ובפרט שישנה עייפות אחרי סעודת שבת? והשיב: השאלה היא קודם עד כמה באמת רוצים לנצל את השבת?! וכמו"כ יש לשים לב כמה אוכלים?! שאם אדם מרבה... לא יתפלא שאח"כ נופלת עליו תרדמה! בהזדמנות אמר המשגיח: פעמים ואדם עייף, ורואה שיש לו כח ללמוד רק עוד כמה מילים, כדאי א"כ שיתאמץ וינסה ללמוד עוד קצת, ולפעמים יראה שזו היתה טעות, ויש לו עוד כח... ופעמים שגם העייפות שבאמת קיימת - חולפת, שע"י שממשיך בלימודו במצב זה, מקבל כח מהתורה הקדושה שלומד! ועי"ז יכול להמשיך ללמוד. ולפעמים יכול להועיל, אם יחליט בעצמו ללמוד רק עוד כמה רגעים, ולאחמ"כ ילמד עוד כמה רגעים, עד שיגמר הזמן!

(כמו"כ כדאי לדעת שגם החלפת נושא מפיגה את העייפות). עוד הוסיף ואמר: אנו רואים איך שהיצה"ר משתדל בכל הדברים לקלקל... ולכן עלינו לעשות מה שאמר אחד מעובדי ד': כמו שבמלחמה כל צד חושב מה השני יכול לתכנן, כך גם אנו צריכים לחשוב תמיד מראש, מה היצה"ר יכול לתכנן? ולא רק שבשעת מעשה לחשוב כיצד להתגבר, אלא כבר מלכתחילה לחשוב במה הוא יכול להפיל אותנו, כי היצה"ר משתדל להתערב בכל מקום שיש בו צד של מצוה... ועלינו לקיים מש"כ (משלי כ"ד ו') "בתחבולות תעשה לך מלחמה".

חדש שהרב אלישיב הסתמך עליו, עד שהתברר שהכוונה היתה שהסתמך על פרי חדש שבירך עליו שהחינו... נענה הגריש"א בחיך שבילדותו ראה תמונה של בעל הפרי חדש ומעליה הכיתוב 'הרואה פרי חדש מברך שהחינו...! (אכן גם מרן הגריש"א לא נפטר בחנוכה).

נר חנוכה הנתמך לכל בית / ומצותנו נר אחד בבית / נר חנוכה קציעת זיוו להבליק / רואיו מנו בלי להדליק

(פיט לחנוכה לרבי אליעזר הקליר)

» המשך מעמ' קודם

בחנוכה, וכ' הבני אברהם בספרו (דרוש חמישי עמ' טו) ומאריך שהכסף בעצם שייך לעניים והוא רק מופקד אצל הנותנים, וז"ל, עיקר מצות הצדקה שאנו נותנים היא חלק העני המופקד בידינו ועיקר השכר הכתוב בצידה הוא על אופן נתינתה שיהיה בסבר פנים יפות ולא ח"ו בקטטה וכיון שהיא בסבר פנים יפות אזי הקב"ה מצרף ג"כ עיקר הנתינה כאילו היא משלנו ואז אין סוף למתן שכרה.

החיד"א כ' על הרב הנ"ל בספרו שם הגדולים: "הרב המפורסם ביותר העיון והסברא"

הדלקה עושה מצוה

נפסק להלכה שמספיק שיהיה ראוי להדלקה מחצית השעה, ואפילו אם כבה אחרי רגע - יצא י"ח. וההסבר: בחנוכה צריכים להשתדל להגביר את הרצון וההתלהבות להשתנות, צריכים את "ההדלקה" - ההתחלה! מעתה, גם אם לאחר מכן כתבה ההתלהבות ונחלשנו עדיין ה' קובע לנו שכר על השתדלותנו. וכן "הדלקה עושה מצוה" העיקר במצות חנוכה היא ההתלהבות והחשק לקיום המצוה.

(רבי לוי יצחק מבארדיטשוב)

הפח נשבר ואנחנו נמלטנו

ביום ראשון של חנוכה אמר המלמד לתלמידיו: אשאלכם שאלה ואם תדעו להשיב עליה מהר, תהיו פטורים היום מהלימוד: מהו הסך של כל הנרות שמדליקים במשך כל ימי החנוכה? ענה אחד התלמידים מיד ואמר: כתוב "הפח נשבר ואנחנו נמלטנו" (תהילים קכד ז) פ"ח בגימטריה 88 ומאחר שהפח נשבר לשני חצאים, הרי כל חצי הוא 44. במשך ימי חנוכה מדליקים 44 נרות בסך הכל, ומכיון שהפח נשבר אז אנחנו נמלטנו מהלימודים...

(רבי יהונתן אייבשיץ)

סביבון

הסביבונים כנגד מה באו? מסופר, שהיו היהודים לומדים תורה וכשהיונים היו נכנסים היו עושים עצמם כאילו משחקים בסביבון. ומה היה כתוב על הסביבון? "גשנה" לזכור את נס יציאת מצרים. ושזכו ללמוד תורה בארץ גושן 210 שנה. והנה אותן האותיות של נס גדול היה שם. ועוד: הגימטרייה של גשנה זה 358 = וכן של משיח = 358.

(בני יששכר)

הלל והודאה

הרב פינקוס מסביר מה כל כך מיוחד בחנוכה, שזהו החג היחיד החל בימות חול שכולו קודש והודיה לה' יתברך. ועוד בשם החתם סופר שחנוכה זה מצוה דאורייתא, דהיינו, כי מצוות ההודאה היא דאורייתא אבל ההדלקה היא רק הכי תמצוי איך להודות והוי מדרבנן, אבל הודאה לה' זה דאורייתא!

מכבים

ראשי תיבות מכבי" = מי כמוך באלים ה', וכן מתתיהו כהן בן יוחנן (חתם סופר) ויש אומרים שמקור השם מהמילה "מקבי" על שם מקבת - גרזן שהחשמונאים נמשלו לחזקה

בכך ששברו את גאון עוזם של היונים, ויתכן שהוא שם מקומו של יהודה בן מתתיהו.

נרות החינוך

חז"ל אומרים שאסור שאדם להרצות מעות כנגד נרות חנוכה. וע"ד הדרש: החינוך שלנו זה הילדים, והנרות מסמלים את החינוך, דהיינו: אסור לקצץ בהוצאות במעות לחינוך הילדים, אבל בשעת הסכנה יניחם על השולחן, דהיינו: אם יש בעיה בפרנסה יניח על השולחן, ויראה: האם הוא מקצץ גם באוכל או רק בחינוך? אם גם באוכל סימן שבאמת אין לו אבל אם יש אוכל בשפע אל תקצץ גם בחינוך.

(כ"ק מרן האדמו"ר מסרט ויזניץ צ"ל).

חמש ידות

"וְתָרַב מִשְׁאֲתָ בְּנֵי מִן"

דמי חנוכה

וורטים לכבוד ימי החנוכה



מִשְׁאֲתָ

כְּלָם חֲמֵשׁ

יְדוֹת" (בראשית מג

לד) הוא לברכת על הנסים

שאנו אומרים "מסרת גיבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך" חמש ידות אלו שאנו קוראים מדי שנה בשבוע שחל בו חג החנוכה.

(רבי נפתלי מרופשיץ)

פרשת מקץ

רק בפרשת מקץ מנו בעלי המסורה את מספר האותיות של הפרשה, 2025 אותיות. מדוע? כי כל ימי חנוכה אנו מוסיפים מידי ערב נר אחד על הנרות שהדלקנו בערב הקודם, מועתק נר 250 בגימטרייה, סך שמונת הנרות עולים ל 2000 (8*250=2000) ואם נוסיף על כך כ"ה התאריך בו חל חנוכה אנו מגיעים ל2025.

(הרב ברוך אפשטיין)

נר מצוה ותורה אור

"כי בסכות הושבתי את בני ישראל" (ויקרא כג מג); "כי ברחוב נלין" (בראשית יט ב); "כי נר מצוה ותורה אור" (משלי כג).

ללמד: שבשלושת המצות **סוכה** (בסכות), **עירובין** (ברחוב), **נר חנוכה** (נר מצוה), כ' אמות פסול, י' טפחים כשר.

(פני דוד להחיד"א).

חנוכה

חנוכה ראשי תיבות: **ח' נרות והלכה** **כ**בית **ה**לל.

(אבודרהם)

הנרות הללו

מדליקים 36 נרות כנגד 36 מסכתות בש"ס שיש עליהם גמ'

שרצו לבטל

(בני י

ופרח" מהאות חי"ת במילה "ופרח" כל שלושים ושש אותיות מגיעים למילה "חשמנים" רמז לשלושים ושש נרות בהדלקת המנורה של חנוכה!

(הגר"א דינר)

על הנסים ועל הפורקן.

לכאו' בחנוכה הו"ל למימר על הפורקן ועל הנסים שרי תחלה ה' הפורקן ואח"כ נכנסו להיכל לחפש ומצאו שמן ונעשה בו נס, וי"ל שכל הפורקן ה' בשביל הנסים שיכלו לתקן ולברך ויתפרסם הנס לכן הקדים על הנסים.

(מרן הגר"ח קנייבסקי צוק"ל)

ועל המלחמות

על הנסים ועל הפורקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל המלחמות (יש מוסיפין ועל הנחמות), ולכאו' הסדר ממש להיפך שתחלה היו המלחמות ואח"כ התשועות ואח"כ הגבורות ואח"כ הפורקן ואח"כ הנסים שמצאו השמן והספיק ח' ימים, וי"ל דנקט סוף מעשה במחשבה תחלה כי הכל התגלגל כדי שיבואו ימי החנוכה.

על הנסים ועל הפורקן

צ"ב דבשלמא על הניצחון שייך הודאה, אבל מהי ההודאה על המלחמות. ויש לבאר, דזו הודאה להשי"ת שניהל והנהיג את המלחמה כדאיתא בע"ז ב' ב' מלחמות אני עשיתי שנאמר ה' איש מלחמה. ועי"ל דכיון שהיו כאן מעטים כנגד רבים הרי שעצם הדבר שיצאו למלחמה היה כבר נס כשלעצמו דבדרך הטבע לא היה שייך כלל שיצאו להלחם עמיהם וזוהי ההודאה שהשי"ת נתן בדעתם שאעפ"כ יצאו להלחם עמיהם. וכמו"כ בפורים נקהלו היהודים שהיו מעטים נגד גויים רבים ואעפ"כ איש לא עמד בפניהם כי נפל פחדם עליהם כדאיתא במגילת אסתר. (נדפס בטעמא דקרא)

(מרן הגר"ח קנייבסקי צוק"ל)

בימי מתתיהו בן יוחנן כה"ג.

לכאו' מה ראו להזכיר כאן את יוחנן כה"ג שלבסוף נעשה צדוקי כמ"ש ברכות כ"ט א' וי"ל להראות לנו שנתקיים מש"כ בתורה לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות, ועוד דאין הקב"ה מקפח שכר כל בר' שבשכר שהי' יוחנן כה"ג, כהן גדול כל ימיו, אע"פ שבסוף אבד שכרו, אין הקב"ה מקפח מה שעשה כל ימיו, וזכה ובגו מתתיהו עשה נס חנוכה.

חנוכה בתורה

1. רמז לחנוכה בפרשת בראשית: המילה ה-25 בתורה: **אור** (חנו-כה)
2. רמז לחנוכה בפרשת מסעי: המסע ה-25: **חשמנה**. (חשמונאים)
3. מתי עוד קוראים את הפטרת שבת חנוכה בפרשת בעלולתך שבו מעלים נר המנורה.

בימי חשמנים

היכן מרומז "חשמנים" בתורה: בספר שמות פרשת ויקהל (לז יט) בפרשת המנורה כתוב "כפתור

מרון הגר"ח קנייבסקי צוק"ל

כשעמדה מלכות יון.

צ"ע דיון אין להם מלכות כדאי בע"ז י' א', וצ"ל דהשררה שלהם נקראת מלכות, אבל קשה למה חז"ל קראה מלכות וצ"ל להראות שאע"פ שעושיין עצמן כמלכות סופן לבטלה.

מרון הגר"ח קנייבסקי צוק"ל

יון הרשעה.

יל"ע למה קראה הרשעה יותר מכל האומות ששעבדו את ישראל, ויל" שכולם עמדו על גופן אבל הם עמדו על נשמתן להשכיחם מתורתן וזהו הרשעות הכי גודולה ימחה שמם ויאבד זכרם.

מרון הגר"ח קנייבסקי צוק"ל

להשכיחם תורתך.

במה שטימאו כל השמנים ולא וכלו לאכלם בטהרה והם היו אוכלין חולין על טהרת הקודש ושמן זית גורם זכרון כמ"ש בהוריות י"ג וזהו להשכיחם תורתך. ולהעבירם מחוקי רצונך, שיהיו מוכרחים להקריב בטומאה אם אין טהרה שטומאה דחיה בציבור. (נדפס בטעמא דקרא)

מרון הגר"ח קנייבסקי צוק"ל

ולהעבירם מחוקי רצונך.

עיקר שנאתם הי' למה אנו עושים חוקים שאין מובן טעמם וחושבים שכוונתנו להרגיזם בזה שאיננו מפחדים מהם כלל ולא אכפת לנו מה שיחשבו.

מרון הגר"ח קנייבסקי צוק"ל

ואתה ברחמיך הרבים.

כמו שהם רצו להרגם מתוך קנאה, ברעתם הרבה, כנגד זה עמדת עלינו ברחמיך הרבים, והושעתנו מכל אויבנו.

עמדת להם בעת צרתם.

הם המתינו לעם חלש מהם שיתרוששו מן המצוות כמ"ש בב"ר פצ"א ה"ה עני אין לו פנים להראות פניו, ולכן המתין הקב"ה להענישם עד מפלתם לגמרי כדי שתרבה מכתן.

מרון הגר"ח קנייבסקי צוק"ל

רבת את ריבם.

רוב המריבות מפני הגאווה וכמ"ש בב"ב ט"ז ב' מריבה באה לעולם מפני שהחל האדם לרוב וכ"א חושב שהוא חשוב מחבירו, ומקנאו, ולכן הקב"ה רב את ריבם, להראותם, איזה טובה עושה להם בזה.

מרון הגר"ח קנייבסקי צוק"ל

גנת את דינם.

קרוב פסול לדין בין לטובתם בין לרעתם, דחיישי' לאהבה תחת שנאה ולשנאה תחת אהבה, ונהפוך הוא, ולכן גם הקב"ה דן את דינינו אע"פ שהוא אוהבנו ובעדינו, להראות שאין כאן מקום חשד.

מרון הגר"ח קנייבסקי צוק"ל

מסרת גבורים ביד חלשים ורבים

ביד מעטים וטמאים ביד טהורים

ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד

עוסקי תורתך.

חשיב כאן ה' דברים ויל' דכולהו לא זו אף זו, בתחל החשיב גבורים ביד חלשים שהיא רבותא גדולה כמ"ש המבליג שוד על עז (עמ"ש כ' בפ' דברים ד"ה גבי עז"), אח"כ חשיב רבותא יותר רבים ביד מעטים שאז אפי' אם המעטים הם גבורים היו הרבים מנצחים כמ"ש חושי הארכי לאבשלום (ש"ב י"ז) אתה ידעת את אביך ואת אנשיו כי גבורים המה ומרי נפש המה כדוב שכול בשדה ואביך איש מלחמה וגו' האסף אלך כל ישראל מדן ועד באר שבע כחול אשר על הים לרוב וגו' ונחנו עליו כאשר יפול הטל על האדמה ולא נותר בו ובכל האנשים אשר אתו גם אחד, אח"כ חשיב רבותא יותר טמאים ביד טהורים שאין יכולין כלל להורגן בחרב שלא יטמאו ואין יכולין אלא לזרוק עליהן חצים מרוחק כמ"ש בניזיר ד' גבי שמשון, ואח"כ חשיב רבותא טפי רשעים ביד צדיקים שידוע שהרשע מנצח כמ"ש בתענית ט"ז א' צדיק ורשע מי נדחה מפני מי הוא אומר צדיק מפני רשע ובתמיד ל"ב א' שטנא נצח פירש"י שהשטן תמיד מנצח דהיינו הרשעים, אח"כ אמר הרבותא הגדולה מכולן זדים ביד עוסקי תורתך שהם אנשים שאין יודעים כלל להלחם רק כל ידיעתם לעסוק בתורה והם נצחו את הזדים.

(מרון הגר"ח קנייבסקי צוק"ל)

מסרת גבורים ביד חלשים ורבים

ביד מעטים וטמאים ביד טהורים

ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד

עוסקי תורתך.

והנה התיינח בכולהו איכא נסגיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים, ואף רשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך נס שבדרי"כ תלמידי חכמים חלשים הם כמבואר בגדרים מ"ט ב' כמאן מצלינן האידנא אקצירי ומריעי, ובסנהדרין כ"ו ב' שהתורה מתשת כוחו של אדם, אבל טמאים ביד טהורים איזה נס איכא בזה. ונראה עפ"מ דתנן בזבחים ספ"ג הטהור מכה את הטמא, טהור (שבגדיו טהורים מטומאת מדרס),

הטמא מכה את הטהור, טמא (בגדיו טמאים טומאת מדרס) שאם ימשך הטהור הרי הטמא נופל (ולכן חשיב כמו שהמכה הטמא נשען על הטהור ובגדיו טמאים גם טומאת מדרס) ויל' דזה גופא הנס שהטהורים לא הזכו ע"י הטמאים ונשאר טהורים וזהו טמאים ביד טהורים. (ועמ"ש"כ לעיל בסמוך). (נדפס בטעמא דקרא)

מרון הגר"ח קנייבסקי צוק"ל

יוונים נקבצו עלי אזי בימי חשמנים

וכו',

ומנותר קנקנים נעשה נס לשושנים. יון הוא הבן הרביעי של יפת שהוליד שבעה בנים כמפורש בפ' נח, ושמן הוא הששי משבעת המינים, א"כ נשאר שנים יתרים על היוונים, וזהו ומנותר קנקנים מהשנים היתרות נעשה נס לישראל.

מרון הגר"ח קנייבסקי צוק"ל

ופרצו חומות מגדלי.

הנה ד' חומות היו לביהמ"ק כמפורש ברמב"ם פ"א מביה"ב ה"ד, והם פרצו כל הד' חומות ונכנסו בקה"ק, ולכן מנותר קנקנים שנתחייבו בד' מחיצות הנ"ל, נעשה נס לישראל שנמשלו לאבנים שנצלו עי"ז והדליקו נרות בשירים.

מרון הגר"ח קנייבסקי צוק"ל

בני בינה ימי שמונה קבעו שיר

ורננים.

נ' דשיר היינו הלל מכ"ש השיר יהי לכם כליל התקדש חג דנדרש על הלל (פסחים צ"ה ב'), ורננים הוא תפלת על הנסים כמ"ש רננו צדיקים בה' וכאן אמרי' מסרת רשעים ביד צדיקים. (נדפס בטעמא דקרא).

מרון הגר"ח קנייבסקי צוק"ל

כד השמן

"ויותר יעקב לבדו" רש"י: שכח פכים קטנים וחזר עליהם. אומר הש"ך על התורה: זהו כד השמן שממנו משחו אח"כ את אהרון הכהן ובניו ואת בית המקדש ומלכי ישראל. הקב הישר: הביא בשם אביו שכתב שברור לו שזהו אותו השמן שמצאו החשמונאים בחנוכה בחותמו של הכהן הגדול שממנו הדליקו בבית המקדש.

על דרך הפלפול

דרך עליה

כיצד יתכן שבד' ימים ראשונים ידליקו א' ב' ג' ד' נרות דרך מוסיף והולך, ומיום חמישי ואילך ידליקו ד' ג' ב' א' דרך ירידה? אלא שכמישח יגיע בקרוב ממש יפסקו הלכה כבית שמאי, כמבואר בסידור הגר"א

(בברכת "יוצא אור") ולכן משיח יגיע ביום רביעי אז מיום חמישי ואילך יעשו כמו בית שמאי וידליקו פוחת והולך.

הגר"א דינר שליט"א

אשו משום חציו

איך יכול להיות שאדם מדליק נר חנוכה ולא יצא בשעת ההדלקה אבל עשר דקות לאחר מכן יצא? הדליק נרות ארוכים, ועכשיו הלהבה היא למעלה מעשרים אמה, ולא יצא ידי הדלקה ולאחר עשר דקות הנרות מתמעטים והלהבות יורדות למטה מעשרים ויצא מכיוון שאישו משום חציו הן נחשבו שעכשו מדליק למטה מעשרים.

שו"ת דברי יציב

יחזור ויתפלל

מתי צריכים לחזור על תפילת שמונה עשרה בגלל ששכח "על הניסים"? אם לא התפלל מנחה בערב חנוכה, ובליילה צריך להתפלל פעמיים מעריב אם לא אמר "על הניסים" בראשון ורק בשני הזכיר "על הניסים" הרי משמע שרוצה לצאת בראשון משום תשלומין של מנחה של ערב חנוכה והשני לשם חובה וזה א"א וצריך לחזור ולהתפלל שמונה עשרה פעם שלישית לשם תשלומין

מהגר"א גניחובסקי צ"ל עפ"י שו"ע

סימן קח' סעיף י' משנ"ב ס"ק כט' לענין שכח הבדלה בשמונה עשרה הראשון עיי"ש

מחצית השעה

האם ייתכן שהדליק שמן שדולק רק 25 דקות ויצא ידי חובה? מניח טיט ושאר דברים צוננים מתחת לשמן ובכך מקוררו, ודולק יותר זמן ומגיע למחצית השעה וכיון שדולק חצי שעה לפחות יוצא ידי חובה.

חשוקי חמד עמ' שיח' בשם ר' עזרא

יצחייק

מה עדיף

מה עדיף למי שבכלל ויש לו זמן או להדלקת נרות או למקום נקי לומר על הניסים והלל? ר' שלמה קלוגר [חכמת שלמה תרפ"א] כתב שעדיף על הניסים והלל שזה עיקר החנוכה ולכאורה קשה כי לא נאמר למכור כסותו רק לעניין הדלקת הנר ולא לעניין הלל והודאה? ואולי זה לא קשה כי כיון שזה לא דבר שיכח שלא יוכל לומר על הניסים והודאה לכן לא כתבוהו אבל שיהיה חסר לו ממון לנר יותר שיכח.

חשוקי חמד עמ' קנ'



במי שהוא, שעובד עבודה זרה, תועלת, ולא יהיה מעלה חן בעינינו בשום ענין, עוד אמרו חז"ל שאסור לומר כמה נאה גוי זה או מה נחמד ונעים הוא, ועל זה נאמר ולא תחנם, "עכ"ל החינוך. **מבואר להדיא שהיה אסור לכתוב עליה דברים כאלה.**

וכ"כ הרמב"ם בהלכות עבודה זרה [פ"י ה"ד] "וכן אסור לספר בשבחן ואפילו לומר כמה נאה עכו"ם זה בצורתו, ק"ו שיספר בשבח מעשיו או שיחבב דבר מדבריהם מפני שגורם להדבק עמו וללמוד ממעשיו הרעים, עכ"ל.

והנה בגמ' מבואר כי יש לנו לדעת, שאין מושג של מידה טובה פנימית בגוי והכל הוא רק לפנים, עכו"ם אדעתא דנפשיה קעביד 'חוסד לאומים חטאת', וכל חסד שהם עושים, חטא הוא להם כי רק לצורך עצמו עושה ולא לטובת הזולת.

ובגמ' בבא בתרא דף י' מסופר שהיו נמנעים מלקבל צדקה מגויים מהטעם שחסד לאומיים חטאת ואינו מצוה כלל ורק כשקרה שמלך גוי נתן צדקה קיבלו ממנו מטעמים מובנים, אבל גם בזה פסקו, להשתמש בו לעניי עכו"ם.

כך שבאמת אין בה כלום באותה מלכה - עכו"ם, והכל הוא רק לצורך ההצגה והתפקיד ותו לא מיד!

עוד חג של שמונה ימים, והוא חנוכה. עכ"ד.

והביאור, שאמר להם הקב"ה, אתם רציתם לבטל ההיפרדות של כלל ישראל מכם ולהרחיקם מהבורא, רציתם להכנס לתוך כלל ישראל ולפגוע ביחודיותו, מעתה יהיה לכלל ישראל עוד חג חדש שמונה ימים שבו הוא יוצא החוצה עם פרסומי ניסא ברשות הרבים וביטול שיטתכם ע"י כך.

והנה יש בדבר המהר"ל שמפרש תמיד כי מספר שמונה מלמד על מעל הטבע [שבע הוא שלימות הטבע ושמונה הוא מעל הטבע]. ובה מתבאר שחנוכה כסוכות שמונה ימים כדברי הרוקח המסמלים את המעל הטבע של עם ישראל, וזהו גם שכתב הבעל הטורים, כי בשניהם יש הלל השלם כי פה היא נקודת השלימות הגמורה בשוה.

לסיום ברצוני להעיר הערה: לפני כמה זמן מתה מלכת אנגליה, והירבו הכל בשבחה, היה זה מאורע עולמי שתפס מקום רב, בתקשורת בעיתונות ועוד. וגם בשלנו נכתבו דברי הערכה.

והנה החינוך [מצוה תכו] כותב וז"ל, "שלא נחמול על עובדי עבודה זרה ולא יישר בעינינו דבר מהם כלומר שנרחיק ממוחשבתנו ולא יעלה על פינו שיהיה

לחשוב הוא ותלמידיו הרשעים, שכל ענין שלא השיג בסברתו אינו אמת. וזהו כל ענין תרבות יון, ויון הוא בטול כל מה שמחוץ לטבע המוחש.

כך שכל מציאותה של יון הוא בדיוק ההפוך ממה שחג הסוכות מורה לנו - שהוא בטול הטבע ע"י יציאה לדירת עראי, ואנו מכריזים 'דין נצח', ורק אנו הדבוקים בבוא קיומינו לנצח, משא"כ הם פוחת והולך.

והנה יש במדרש כי היוונים ביקשו לבטל מישראל את האמונה, "כתבו לכם על קרן השור אין לכם חלק באלקי ישראל" וכן ביקשו לבטל ראש חודש מילה ושבט. וביארו המפרשים [עייני שפת אמת] כי אלו מצוות שמהותן יחודיות וחיבור לה'. ראש חודש - מגין זמן שע"פ הלבנה שמייוחד לישראל מילה - ברית עם ה'. וכן שבת שהוא רק לעם ישראל. והם, כל רצונם לבטל ידיעת ה' אל דעת הטבע.

והנה יש מדרש נוסף: שביקשו לבטל גם את חג הסוכות. ולהאמור הוא מבואר היטב, כי פה אנו מכריזים וחוגגים בשמחה את פירודינו מן האומות ואת ה'דין נצח' כלפיהם וביטול שיטתם.

בהמשך המדרש נאמר: שאמר להם הקב"ה אתם בקשתם לבטל חג של שמונה ימים, מעתה יהיה לעם ישראל

מובא בשם הרוקח [פרשת אמור] וז"ל, 'התחילה התורה שבת, הרגלים - פסח עצרת ר"ה יו"כ סוכות, וידבר משה את מועדי ישראל אל בני ישראל. וסמך ליה "ויקחו אליך שמן זית כתיב למאור". סמך שמן נרות לסוכה מה **סוכה שמונה ימים אף חנוכה שמונה ימים**, עכ"ד.

וכן בבעל הטורים 'סמך סוכה לשמן נרות ללמדונו **שבשניהם גומרים את ההלל**.

וצריך להבין מה הענין והקשר בין שני החגים? ומהו ענין הדמיון במספר הימים וגמירת ההלל?

ונראה לבאר: דהנה חג הסוכות יש בו יחודיות מפסח ושבועות, דהנה פסח הוא 'אתה בחרתנו', ושבועות הוא יום מתן תורה, שבהם התיחדו עם ישראל בפנימיותם עם הבורא, אבל אין זה מתבטא באופן מעשי כלפי העמים, משא"כ סוכות זהו חג של "דין נצח" כלפי האומות ופוחתים והולכים בקרבנותיהם, ופה הוא ה'שלט' וההכרזה שלנו על יחודינו כלפיהם והוא באמונתנו ודבקותנו בה' ועד יום שמיני עצרת שבו אנו לגמרי איתו יתברך.

והנה יון וכל תרבותה היתה בביטול כל דבר שאין השכל מבחין בו וכדברי הרמב"ן על היווני אשר הגיס דעתו

את אחי אֶנְכִי קִבְּקֵשׁ

הרב עמרם יעקוביצקי

נסענו לחופשה קצרה בצפון, בנסיעה שאל אותי בני, "אבא, למה בית המקדש השלישי עדיין לא נבנה?" שקט השתרר באוטו, לא הייתה לי תשובה מדויקת לבני... ב"ה, ממש בקרוב יבנה! ב"ה! נחמתי את בני ואת עצמי...

עוד שעה וחצי שקיעה! התחלתי לרחרח היכן אפשר למצוא מניין באמצע החופשה הקצרה שלקחנו, אי שם בישוב מבודד בקצה הארץ. נעתי הלוך וחזור, אולי אמצא מטיילים שעדיין לא התפללו.

עשרים דק' לשקיעה ואני עדין מחפש את אותם מטיילים...

לפתע הבחנתי מרחוק בכיפה מבצבצת, והנה שני גברים מטיילים עם משפחותיהם. רצתי לעברם.

"שלום עליכם, התפללתם כבר מנחה?" שאלתי מתנשף, מקווה לתשובה שלילית.

"לא התפללנו" אמרו בנינוחות כאילו שאין שקיעה בעוד כמה דק'... "ופי!" אמרתי, "רק עוד שבעה ואנחנו מסודרים..." הפנתי את ראשי לאחור, במרחק של מאה מטרים הבחנתי בשני רכבים עוצרים ומהם יורדת קבוצה של דתיים צעירים שכנראה חיפשו מקום לאכול.

רצתי לקראתם, "צדיקים מה נשמע, התפללתם מנחה?" התשובה היתה שלא. שמחתי "ופי!" אנחנו ביחד שמונה ויש פה בצד השני עוד שניים שדיברתי איתם קודם, אנחנו מסודרים! חכו פה אל תזוזו!"

הזדרזתי ללבוש את החליפה והכובע שלי

ורצתי לכיוון השניים הראשונים.

נגשתי אליהם בהתלהבות, "יש לנו מניין! בואו, החברה מחכים לנו שם!"

הם הסתכלו עלי במבט מוזר כאילו

השתגעתי ואחד מהם אמר "נראה לך שאני מתפלל עם החברה האלה!?" עניתי לו בתמימות "כן, בואו מהר, תיכף שקיעה."

"תקשיב טוב", הוא חזר, "אני לא מתפלל איתם, תשכח מזה!"

לך תחפש חברה כמוהם שישלימו לך מניין!"

הסתכלתי עליו המום "מה?...?" התחלתי לגמגם "אבל למה?...?"

"מה אתה לא מבין?" אמר וסינן כמה מילים לחברו. לא הייתי מסוגל להסתכל עליו, קפאתי במקום.

הם המשיכו ללכת והתרחקו.

מה אומר לחברה האלה עכשיו? חשבתי לעצמי.

חזרתי אליהם חיוור.

"נו, הם באים?" שאלו אותי בצפייה.

"לא, לא יודע", מלמלתי "הם בסוף לא מתפללים..."

מה אני אגיד? שהם לא רוצים להתפלל איתם בגלל הכיפות

שלהם???

הרגשתי ממש רע.

שמעתי אחד מהם אומר:

"אולי הם לא רוצים להתפלל איתנו כי אנחנו עם כפכפים..."

נצבט לי הלב.

דקות ספורות לשקיעה.

אותם חברה צעירים נסעו מהמקום, גם השניים שלא רצו להתפלל איתנו עזבו.

נשארתי לבד, בלי עניין ובלי מניין!

את תפילת שמונה עשרה התפללתי לבד ליד אחד העצים בסביבה עם דמעות בעיניים...

סיימתי את התפילה והתיישבתי על המדרכה.

ניגש אלי בני והבחין בעיניי האדומות, "מה קרה?" שאל אותי בתמימות. "למה התפללת ליד העץ?"

הסתכלתי עליו ואמרתי, "רוצה לשמוע למה עדיין לא נבנה בית המקדש השלישי...?"